

AMYU BAWSANG N GINHKA , MAKAM MASHAM N LATA MYITHKRUM MYIT RA NGA PRA SA GA

Anhte Jinghpaw Wunpawng Amyu sha ni tsun lang ai ga malai law law nga ai hta, “ *Marai masum mythkrum yang, panglai nawn pyi htawh dang ai,*” ngu ai mung lawm ai. Myit mang hkrum let rap rap ra ra ninggun jaw hkat ai lam gaw ahkyak nga ai.

Ndai myit masa rawng ai ni woi awn galaw ai magam bungli ni gaw, teng teng awngdang n-htawm shahte woi ningbaw ai shingyim wuhpung wuhpawng ni mung ngwi pyaw simsa nna galu kaba lu mai ai lam hpe htawng madun ai ga malai rai nga ai. Moi prat hte dai ni na anhte a byin nga ai masa hpe yu ga nga yang, Chyurum Jinghpaw Wunpawng amyusha a labau gaw, Asia Dan ka-ang shingra, Mogolia Bum shagawng kaw nna ginru ginsa yu hkrat wa ai ni re, nga nna labau ginshi gawn da nga saga ai. **Jinghpaw, Lachik, Lhavo, Lisu, Rawang hte Zaiwa ngu ai Jinghpaw Wunpawng amyusha bawsang (6) ni a kaji kawa ni gaw, myit hkrum ai hte magrau grang nna, share shagan myit masin rawng ai lam chye lu ai.**

Dai majaw, kaga amyusha ni anhte a Jiwoi Jiwa ni hpe hkrit hkungga lai wa sai. Dai rai nna, ginru ginsa yu hkrat wa ai hkrunlam dingyang awng padang dip mat wa ai majaw, Thai Mung jarit Kengtung ga, Sammung Munggu hpawngseng ga du hkra, nga pra nna, tinang amyusha a shadip jahpang lamu ga shatai da lu nga sai. Anhte Jinghpaw Wunpawng amyusha Jiwoi Jiwa ni a prat hta tinang padang dip mat wa ai buga ginra ni hta, kahtawng ninghtawn de nhtawm, gumchying gumsa lailen hte woi awn nga pra hkrat wa sai rai nga ga ai.

Dai ban prat ni hta, gumchying gumsa du magam lailen a majaw, “ *nga hkang na shu ten reng ai hpa* ’, nga pra lai wa na masai. Raitim mung, Jinghpaw Wunpawng amyusha bawsang shagu hte amyusha bawsang langai hte langai a lahpran, mayu dama kahpu kanau ngu ai laklai ai htunghking ningli a majaw, ngang kang ai shingyim wuhpawng hpe gaw gap da lu sai, Dai ni na aten hta mung, dai htunghking ningli gaw, amyusha ting a htunghking masat kumla (Cultural Identity) rai nga mali ai.

Nu Wa Hpu nau ni, Makam masham lam hte seng nna , moi gaw, jinat hpe kamhpa jaw jau ai amyusha ni rai nga saga ai. Marip, Maran, Lahtaw, Lahpai, Nhkum ngu ai ru sai lakung lama langai hte langai a jinat mying ni kaga ga re. Dai rai tim, manau nau ai lam, kabung dum ai lam, dingshawn shang ai lam, num nnan shalai ai lam, poi shingra lailen ni hta, shada lata gindun myit mang jakrum rai nna, kahkyen gumdin nga pra lai wa saga ai.

Ndai prat hta jinat hpe kabai kau nna, Hkristan tai wa saga ai. Sasana ningpawt nbung ai majaw, nahte a buga ginra hta, Hkritan Hpung hpan pyi gaw (20) jan rai nga ai hpe chye lu ai. Ndai zawn, Hkristan wuhpung wuhpawng hte kaga makam masham hpan kade mi law ai raitim, Jiwoi Jiwa ni a kasi ningli hpe hkam la nhtawm, shada da chye na hkat na hte madang bung ai hku masat masa galaw hkat na, shada da tsawra hkunga let kanawn mazun nga na gaw ahkyak madung rai nga mali ai .

Daihku myit mang hkrum let kanawn mazun nga pra ga yang gaw, ngwi paw simsa nna, rawt jat galu kaba wa na lam hpe lamu ga lahtum nshut ai hpa, teng teng hkam la lu na ga ai re. Daini na Mungkan hta, Mungdan law malawng ngu na wa, shanu nga ai masha amyu ni shada da amyu rusai n lata, hpraw nsam n-ginhka ai sha, myit hkrum let rapra ai shawa ra tara hte uphkang ai majaw, galu kaba n-gun rawng wundan dawng ai Mungdan ni byin tai nga ai hpe mu lu ga ai.

Ga shadawn tsun ga nga yang;- America, Miwa Mung, India Mung hte Europe dan na Mungdan ni rai nga ai. Maga mi bai yu dat yang, hkrit hpa manghkang byin nga ai Mungdan ni, wuhpung wuhpawng ni hpe mu lu ai. Shanu nga ai amyu masha, wuhpung wuhpawng ni shada lacyen lahka hkat ai, amyu shamyt hkrum nna, rap ra lam n nga ai. Ya daini anhte a Mungdan kata hta byin nga ai mang hkang ni rai nga ai.

Dai majaw, sai hka lwi ai majan pa byin nga ai lam, dai ni anhte ta tut chye lu , na lu nga ga ai. Ga shadawn, Iraq Mungdan, Palestine hte Sudan Mungdan ni rai nga ai. 1990 ning January shata e, Africa dan hta na Rwanda Mungdan hta mung, masha sen shadang amyu shamyt masing hku sat hkrum ai manghkang ni byin lai wa sai re. Dai ni anhte a Mungdan hta mung n-dai zawn re ai manghkang ni byin nga ai hpe ta tut mu lu chye lu saga ai. Ga shadawn madi madun tsun pyi n ra na re.

Nu Wa hpu nau ni, ya lahta de tsun madi madun da ai lam gaw, kaja nan jaw ang ai lam re hte anhte yawng hkan galaw gying ai lam ni re hpe mu lu nga ai. Anhte Wunpawng Amyu sha ni makam masham n lata amyu bawsang n ginhka myit hkrum myit ra nga pra sa wa nga ga ai kun, anhte a myit jasat ni gaw , grau grau myit n hkrum ai lam de mahtang du nga ai kun myit yu hpa rai nga ai.

2011 ning hta tinang Shanglawt hpung ni hte Myen Hpyen dap ni gasat gala bai byin wa ai kaw nna anhte a sai daw sai chyen myu sha n kau ni tinang Buga Mare kahtawng hpe koi yen tawn da ra mat ai .Anhte a Mungdaw hta Hpye yen ginra ni grai law wa ai, ndai zawn re Mungdan dinghku majan ni bai byin wa nna Amyu sha ni jam jau hkrum wa nga ai majaw myit hkrum myit ra lam ni hta mung hkra machyi wa ai lam rai nga ai ngu nna mung mu mada lu ai hku re.

Raitim Mung , Tsawra ai Nu Wa Hpu Nau ni, kaning re ai jam jau jam hkau lam ni hkrum sha nga ti mung anhte gaw Karai Kasang Kasang hte rau rai nga ai hpe dum nga ga. Garai Kasang hpe kam hpa ai lam hta galoi n shyawm ga. Matut nna, shawng lam de hkawm sa wa ai lam shagu hta Nawku Hpung makam masham wuhpung wuhpawng garan ginhka ai lam nnga ai sha shada da hkunga manu shadan hkan let myit hkrum myit ra rai nga pra sa wa let anhte lu gying ai ahkaw ahkang ni hpe lu la hkra jawm shakut sa wa ga ngu n-gun jaw tang madun dat lu nngai.

Thomas Mung Hpan

Mahta la ai laika:

2007 ning (59) lang na Jinghpaw Mungdaw n'htoi Manau Poi kaba ,Sak kung Sumroi shingjawng ai hta ' nambat langai kumhpa lu ai Maran Zau Tawng ka tawn da ai "Makam masham n lata, amyu baw sang n ginhka, myithkrum myit ra nga pra sa ga ' ngu ai sumroi